

CÍLE

Cílem výzkumu bylo:

- **zmapovat zkušenosti studentů oboru Učitelství pro 1. stupeň s využíváním informačních technologií v průběhu studia**

zjistit, jakou roli hrají ICT při studiu oboru Učitelství pro 1. stupeň – jak studenti s pomocí ICT získávají, hodnotí, ukládají, vytvářejí a vyměňují informace

upozornit na některé fenomény spojené se studiem Učitelství pro 1. stupeň v době výrazného vlivu moderních technologií a genderové nevyváženosti oboru.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Mezi studenty učitelství včetně Učitelství pro první stupeň jsou většinou lidé z generace Y (Digital Natives, Net generation), pro které je typické přirozené a každodenní využívání informačních technologií v různých oblastech života. Lidé narození v období mezi roky 1976 – 2000 se proměnili v přístupu k různým životním situacím včetně učení a vysokoškolského studia. Přístup Generace Y k informačním technologiím proměňuje pohledy na získávání, zpracování a vyhodnocení informací. Pro generaci Y je tedy přirozené využívání informačních technologií, není ale samozřejmá jejich informační gramotnost. Vliv ICT na získávání a zpracování informací zásadně mění prostor, ve kterém se odehrává vzdělávání, klade to velké požadavky na změny ve vzdělávání včetně vysokoškolského a jsou stále více zdůrazňovány nové kompetence, které by měli lidé ovládat (Kompetence pro 21. století) - *informační gramotnost; mediální kreativita; sociální dovednost a zodpovědnost*. Práce s informacemi v informační společnosti je do značné míry určována příslušnými technologiemi a jejich využitím a to se odráží také v přípravě budoucích učitelů.

METODOLOGIE

Výzkum je realizován kvalitativním designem. Zjišťování vstupních dat probíhalo ze strukturovaných rozhovorů v ohniskových skupinách a individuálních rozhovorů.

Výzkum se zaměřil na následující výzkumné otázky:

- 1) Jak studenti využívají informační technologie v průběhu studia oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ?
- 2) Jaké situace a fenomény jsou spojeny s využíváním informačních technologií při studiu Učitelství pro 1. stupeň ZŠ?

Respondenti

Celkem se výzkumného šetření účastnilo 23 studentů (21 žen a 2 muži) oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ PedF UK ve věku 21 – 30 let (Generace Y). Ohniskové skupiny byly 4 (5,6,6,6). Probíhaly jako skupinové konverzace na sociální síti Facebook po dobu 20 minut. Následovaly individuální rozhovory s dobrovolnými respondenty (6) nad konkrétními body diskuze v ohniskových skupinách.

Pozn. Byli osloveni studenti, kteří mají facebookový profil.

Výsledky

Drtivá většina studentů byly ženy a mají profil na sociální síti Facebook nebo chytrý telefon (ve všech případech kromě dvou). Studentů, kteří mají k dispozici počítač, notebook nebo tablet je 19. Všichni mají k dispozici počítač (minimálně u rodičů) a přístup na internet. K internetu jsou nejčastěji připojeni přes mobilní telefon tam, kde je dostupná síť wifi. Studenti využívají informační technologie denně a ne vždy jsou schopni oddělit osobní využití ve volném čase od řešení záležitostí spojených se studiem.

Studenti pojmenovali různé zkušenosti s využíváním ICT při jejich studiu. Rozdělili jsme je do třech okruhů a vždy jsme doplnili program, aplikaci nebo platformu, která se nejvíce využívá pro konkrétní činnosti.

1.Administrace studia a studijní formality

- Zápis předmětů a správa profilu - studijní informační systém (SIS)
- Vyhledávání oficiálních informací - webové stránky fakulty a katedry

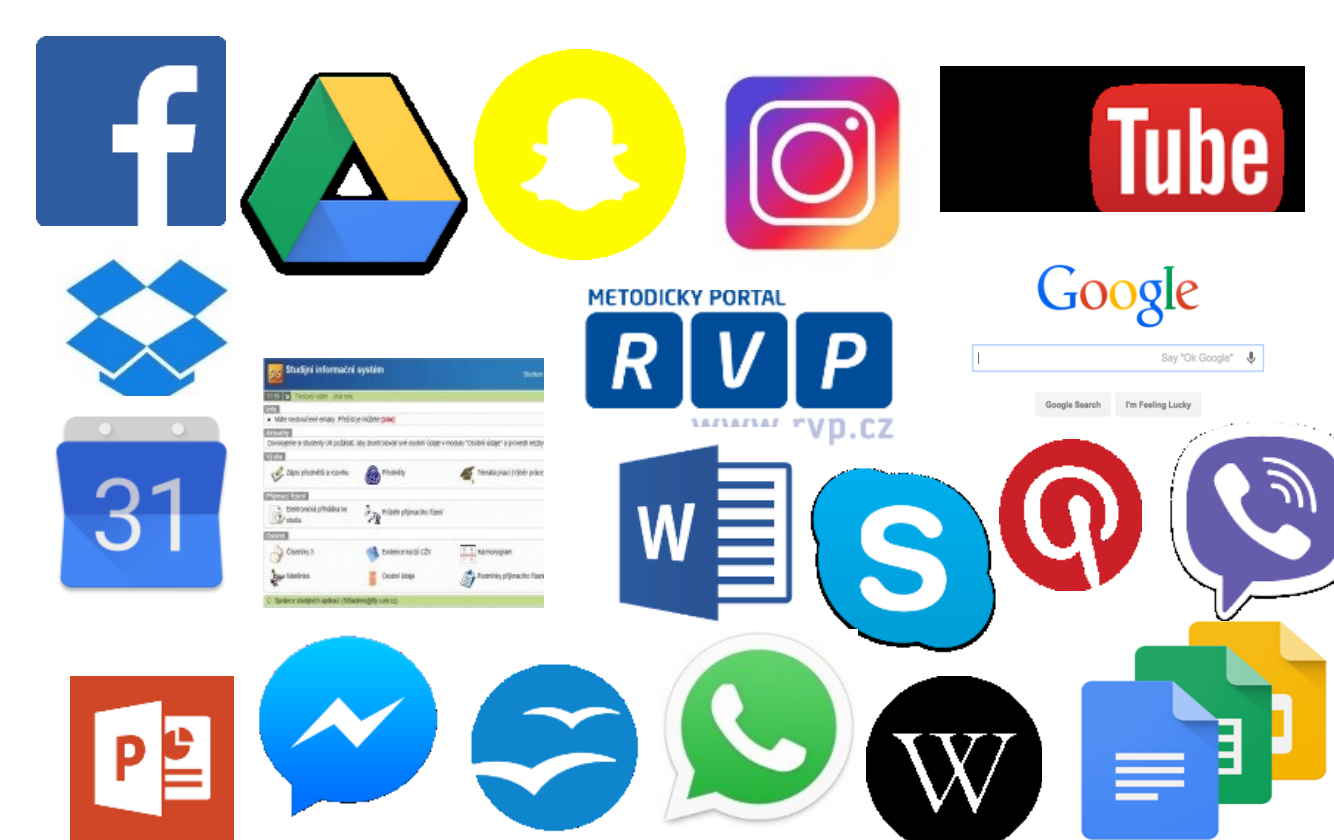
2.Výuka a komunikace s vyučujícími

- E-learningové prostředí Moodle
- Emailová komunikace
- Prezentace (tvorba i percepce)
- Rozvrh v Google kalendáři

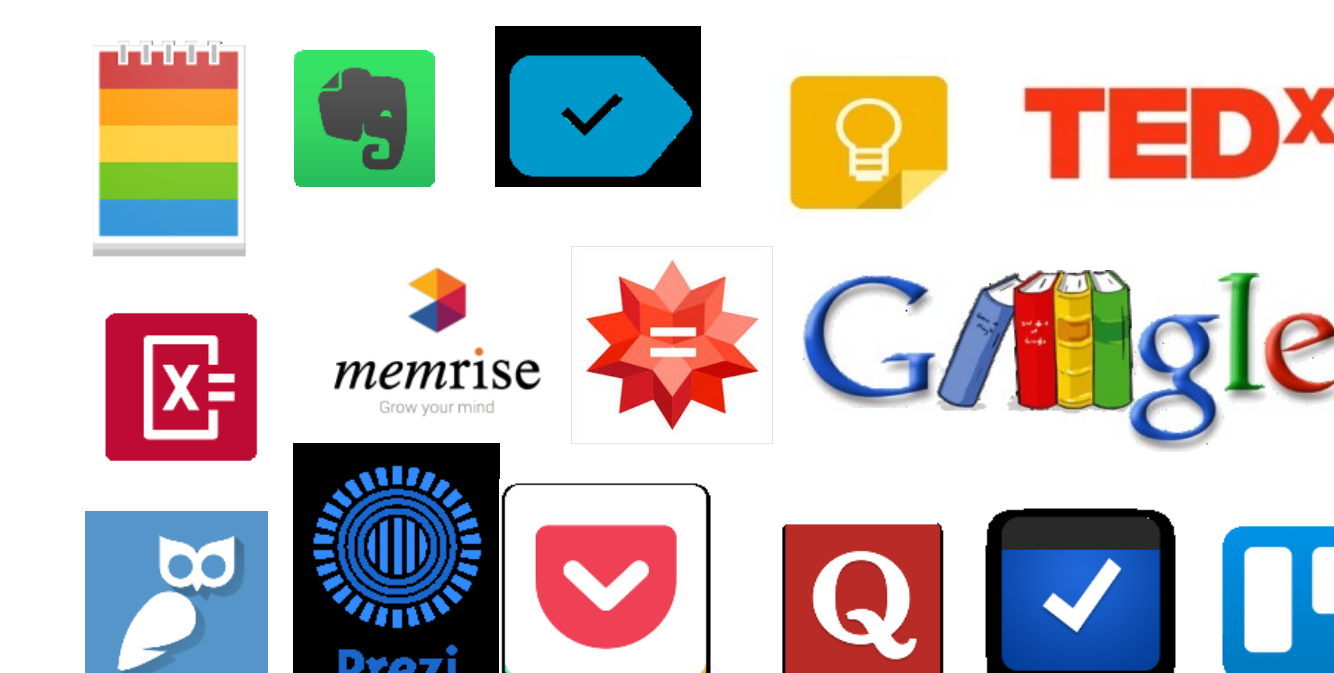
3.Studium/samostudium a plnění požadavků

- Definice a pochopení pojmů – Wikipedia
- Skenované poznámky, testy, úkoly – fotoaparát a smartphone, sdílení Facebook nebo email, případně Dropbox nebo Google disk
- Vyhledávání zdrojů – Knihovna, Repozitář závěrečných prací UK
- Přípravy na hodiny a metodická inspirace – metodický portál RVP, Youtube
- Psaní prací v textovém editoru – MS Word, Google dokumenty a Open office
- Tvorba prezentací – MS Powerpoint, Pinterest, Instagram, Google obrázky
- Sdílení zkušeností, inspirace a studentská podpora – Facebook, Messenger, Skype, WhatsApp, Viber, Snapchat

Programy, aplikace či platformy, které studenti znají a využívají je běžně při studiu:

Programy, aplikace či platformy, které studenti neznají (resp. je zná jen jeden student) a zaujaly je.

ZÁVĚR A DISKUZE

Studenti jsou s ICT téměř nepřetržitě. Pro studium využívají většinou aplikace, programy nebo platformy, které jsou osvědčené, doporučené a velmi rozšířené a primárně nejsou vytvořeny pro studium (nejvíce Wikipedia, Google vyhledávač, Facebook a Messenger). Informační technologie hrají největší roli v administraci studia a v samostudiu. Studenti mají rádi výuku, která je podpořena e-learningovým prostředím, ve kterém se snadno orientují. Prezentace i seminární či závěrečné práce tvoří rychle, hledají inspiraci v dostupných elektronických zdrojích. Studenti aktivně nehledají speciální studijní aplikace. Mnoho studentů Učitelství pro 1. stupeň nesouhlasí s technologickými vymoženostmi ve výuce (na ZŠ), ale sami je v roli studentů nadužívají a tráví s nimi hodně času. Sdílení podkladů prostřednictvím cloudových prostředí, ale také přes sociální sítě je velmi časté. Kvalita se příliš neposuzuje. Neověřuje se, zda materiály odpovídají doporučené literatuře nebo studijním požadavkům. Můžeme pozorovat následující trendy a fenomény: Studuje se rychle, efektivně a ne vždy příliš do hloubky. Studenti se neobejdou bez možnosti okamžité domluvy nebo sdílení (referencí, pocitů, zkušeností) na sociálních sítích. Studenti na sociálních sítích tvoří celou řadu skupin, které se týkají oborů, ale i jednotlivých předmětů, ve kterých sdílí vše, co jde (zkušenosti ze zkoušek, výstupy, testy, emaily, rady, reference, fotky apod.)

Nabízíme otázky pro diskuzi:

1. Jak by se měly zohlednit výsledky výzkumu ve výuce budoucích učitelů 1. stupně?
2. Jakou roli při využívání ICT hrají gender či obor studia?
3. Jaký vliv má tento způsob studia na budoucí praxi učitelů prvního stupně?

BIBLIOGRAFIE

- DOMBROVSKÁ, Michaela; LANDOVÁ, Hana; TICHÁ, Ludmila. Informační gramotnost-teorie a praxe v ČR. *Národní knihovna*, 2004, 15.1: 7-19.
- EGER, Ludivik. *Vzdělávání dospělých a ICT: aktuální stav a predikce vývoje*. Plzeň: Nava, 2012. ISBN 978-80-7211-428-3.
- MAREŠOVÁ, Hana. *Vzdělávání v multiuživatelském virtuálním prostředí*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-802-4431-017.
- REILLY, Peter. Understanding and Teaching Generation Y. *English Teaching Forum* [online]. 2012(1), 11 [cit. 2017-04-14]. Dostupné z: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ971235.pdf>
- ICT kompetence učitelů [online]. Praha, 2007 [cit. 2017-04-14]. Dostupné z: <http://ondrej.neumajer.cz/download/ICT-kompetence-ucitelu.pdf>. Dizertační. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy. Vedoucí práce Vladimír Rambousek.
- Millennials: Leading the Charge for Change. *Techniques: Connecting Education and Careers* [online]. 5 [cit. 2017-04-14]. ISSN 1527-1803. Dostupné z: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ925286.pdf>
- ZOUNEK, Jiří a Klára ŠEĐOVÁ. *Učitelé a technologie: mezi tradičním a moderním pojetím*. Brno: Paido, 2009. ISBN 978-807-3151-874.